

De Stakenberg (deel 2)

F. de Graaf en P. Kwant in gesprek met H. van Duinen

Het wandelen naar een historisch plekje op de Stakenberg (Mothoek 2009-3) was de wandelaars blijkbaar goed bevallen. *"Nu we de plek hebben bekeken, waar Huize De Stakenberg heeft gestaan, zou ik ook best de plaats van het tuinmanshuis willen laten zien"*, zei Hein van Duinen over de telefoon.

We vertrokken van de boerderij aan de Stakenberg, waar de huidige bewoonster, Annemieke Schroder, zich aansloot bij de expeditie. Gevieren trokken we langs de oude weg Stakenberg richting voormalig tuinmanshuis. De weg bleek even moeilijk begaanbaar met een rollator als de oprijlaan van Huize De Stakenberg de vorige keer. *"Ze zouden toch eens moeten opruimen, er komen ook mensen herinneringen ophalen"*, klonk het, terwijl we de ergste takken wegtrokken.

Onderweg viel veel interessants te horen voor liefhebbers van de lokale geschiedenis: Van Duinen (1921) heeft de eerste vijfentwintig jaar van zijn leven aan de Stakenberg gewoond - in twee verschillende huizen - en verhaalt daar levendig over.

De boerderij is nu woonboerderij, maar werd rond 1915 gebouwd als het centrale punt van het boerenbedrijf op Refugium. Wat werd er zoal verbouwd? *"Asperges, rogge en haver, verdergroeide het niet goed, oja, en aardappelen achter de boerderij. Er was veel kunstmest nodig op de arme zandgrond, er was een aparte kunstmestschuur"*, vertelt Van Duinen.

De rij beuken langs de weg met de naam Stakenberg blijkt een oude beukenhaag, die werd vroeger gesnoeid, nu zijn het dikke bomen. Achter de boerderij was een boomgaard.

"We hebben onlangs opnieuw fruitbomen geplant, maar de herten hebben er nog maar twee van de twintig overgelaten", vertelt Annemieke. Bij de locatie waar vroeger het tuinmanshuis stond, maken we een foto ter vergelijking met vroeger. Nu is er geen tuinmanshuis meer, alleen een ruïne: het huis brandde af in 1946 na blikseminslag. Het gebouw ernaast was vroeger pompstation en is nu recreatiewoning.

Annemieke Schroder en Hein van Duinen staan in september 2009 bij de plek waar het tuinmanshuis heeft gestaan. Er zijn de nodige verschillen met de foto uit 1914. De weg waarop ze staan, Stakenberg, was een doorgaande weg en is nu afgesloten met een hek. Het tuinmanshuis is afgebrand, er zijn alleen nog wat lage muurtjes over. Ook de omgeving is nogal veranderd, vroeger hei, nu bomen.

We gaan nog even een klaphekje door, een paar stappen de gemeente Ermelo in. *"Daar is de grenssteen"*, wijst Van Duinen, die is tevens hoeksteen, de gemeentegrens maakt er een bocht.

Het Ermelose gebied daar is nu van Natuurmonumenten, aan de Nunspeetse kant liggen twee landgoederen die in de loop van de geschiedenis beide Stakenberg zijn gaan heten.

Terug op de boerderij, waar hij lang geleden als jongen kwam spelen, herkent Van Duinen de oude indeling: het opkamertje, de heerd, "en nu zitten we aan de koffie op de deel". Bij de koffie komen foto's op tafel en worden de vorige bewoners van de boerderij gememoreerd: de eerste jaren na de bouw de familie Hamstra, al snel daarna kwam de familie Verhoef op de boerderij en vanaf het eerste oorlogsjaar de familie Huisman, helemaal tot het einde van het boerenbedrijf, meer dan een halve eeuw later.

De eerste bewoner van het tuinmanshuis was tuinman Van Hattum, de vader van de dichter van - onder veel meer - "een kwartje voor een glaasje water / terwijl de put er vol van staat." Van Hattum was tuinman geweest bij Hopperus Buma toen hij nog burgemeester was van Wommels. Toen de familie Hopperus Buma later Refugium stichtte, kwam Van

Tuinmanshuis van De Stakenberg in 1914.

Foto Collectie Barth Buma.

Hattum ook die kant uit. De goede verhoudingen met het buurlandgoed Huize De Stakenberg van J. Korthals Altes bleek er wel uit dat Hopperus Buma de tuinman "leverde" en Korthals Altes de tuinmanswoning. De twee landgoederen lagen naast elkaar, maar groeiden qua ontwikkeling al snel uiteen. Hopperus Buma investeerde veel en Refugium werd met hulp van geïnterneerde Belgische soldaten tijdens de eerste wereldoorlog omgetoerd tot landbouwge-

bied en een siertuin met een rosarium en een vijverpartij met bruggetjes en paden.

Het terrein van Huize De Stakenberg bleef natuurlijker, meer zoals het was, heide en bosjes. Dat gaf omstreeks 1917 spanningen. Rond die tijd verliet Van Hattum het tuinmanshuis van De Stakenberg. Dat die verhuizing met de verschillen in de ontwikkeling van de landgoederen Refugium en Huize De Stakenberg te maken had ligt voor de hand, maar we zoeken nog een bron die dat bevestigt - of niet natuurlijk en dat levert dan ook weer een verhaal op.